

УДК 811.111'38

А. В. Зінченко

ВТОРИННІ НОМІНАЦІЇ КІЛЬКОСТІ В АНГЛОМОВНОМУ ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ: ПРАГМАСТИЛІСТИЧНИЙ АСПЕКТ

Стаття присвячується необхідності встановлення прагмастилістичних особливостей функціонування вторинних номінацій кількості у фрагментах публіцистичного дискурсу. Описуються лінгвокогнітивні особливості вторинного моделювання квантитативів та їх функціонування у вигляді стилістичних метафор у фрагментах публіцистичного дискурсу. Розглядається ефективність квантитативних метафор для реалізації прагматики публіцистичних текстів.

Ключові слова: вторинна номінація кількості, квантитативна метафора, стилістична метафора, лінгвокогнітивний аспект, прагматика, публіцистичний дискурс.

Категорія кількості – одна із найбільш абстрактних категорій мислення людини. Будучи універсальною логічною категорією, кількість пронизує усі сторони людської діяльності, а її зміст реалізується на усіх рівнях мовної системи, відображаючись у лінгвістичній категорії квантитативності. Мовна репрезентація кількісних відносин уже довгий час залишається у фокусі уваги вітчизняних (С. В. Баранова, О. І. Єгорова, І. К. Кобякова, С. О. Швачко) та зарубіжних учених (В. В. Акуленко, А. Вежбицька, С. А. Жаботинська, В. З. Панфілов, Л. Д. Чеснокова).

Проблема сучасної лінгвістики характеризується концентрацією уваги на дослідженні функціональних особливостей мовних одиниць, які здатні передати максимальний обсяг змісту, залучивши при цьому мінімальну кількість мовних засобів у повідомленні. Вторинні найменування кількості як вербалізатори невизначених кількісних відносин, є одним із поширених засобів мовної економії та висвітлюються у низці наукових праць (К. О. Бордюгова, С. Деннінґхауз, І. М. Івашкевич).

В умовах швидкого розвитку інформаційного суспільства комунікативні стратегії сучасних медіа постійно змінюються відповідно світової динаміки. З таких позицій, особливості функціонування вторинних найменувань кількості в газетному дискурсі потребують усебічного вивчення, що поміщає подану статтю у поле **актуальності**.

Мета полягає у висвітленні прагмастилістичних особливостей вторинних номінацій кількості (далі ВНК) в англomовному публіцистичному дискурсі. Мета передбачає виконання завдання: встановити стилістичні особливості функціонування ВНК у контексті, створеному публіцистичним дискурсом, та проаналізувати їхній прагматичний потенціал. **Об'єктом** дослідження виступають вторинні номінації кількості, а **предметом** – їхнє стилістико-прагматичне навантаження у фрагментах розглядуваного дискурсу.

Категорія кількості рефлектує кількісну визначеність об'єктів навколишньої дійсності та може вербалізуватися точно, приблизно і невизначено [5, с. 14]. За розумінням С. Деннінґхауза, людина тяжіє до візуалізації та конкретизації абстрактних кількісних властивостей явищ та предметів, які не піддаються лічбі чи вимірюванням, і просто виходять за межі людської уяви [2]. У результаті, поняття

невизначеної кількості виникає із опорою на об'єктивну дійсність у точках відліку: лексеми, які у вихідному значенні називають конкретні предмети, «квантифікуються» та отримують значення невизначеної кількості.

У поданій статті ми розглядаємо вторинні номінації кількості у фрагментах публіцистичного дискурсу, оскільки останній є показовим завдяки тісному зв'язку із рядом інших дискурсів. Беручи до уваги комунікативне навантаження медіа, важливим постає підбір ефективних мовних засобів для формування стисло, але ємного повідомлення. здатного переконати реципієнта у правильності положень.

За рахунок апеляції не до поняття, а до образу, ВНК, окрім кількісної, актуалізують також якісну семантику. Їхня полівекторність вдало сприяє розкриттю не лише кількісного, але й якісного образу, що надає додаткових переваг під час відбору мовних інструментів реалізації авторського задуму медійного повідомлення. Фрагмент публіцистичного дискурсу «*But as Republican candidates back away from him over his remarks about Mexico and immigrants, and corporate partners cut business ties, Trump has rocketed in the polls*» (The Guardian, 2015, July 05) яскраво демонструє ефективне виконання квантитативними низки важливих прагматичних функцій: аксіологічної, експресивної та емоційної.

Поряд із виконанням вищезазначених функцій, вторинним номінаціям кількості властива стилістичність, яка виявляється переважно у вживанні їх у якості прийомів увиразнення – метафор із квантитативним значенням, наприклад: *After 11 years my account was a mausoleum of old photos* (The Guardian, 2018, March 13), де вторинний квантитатив метафоричної природи перш за все використаний з метою увиразнити подання інформації у тексті.

Варто зазначити, що на сучасному етапі розвитку лінгвістичної думки розгляд стилістичних прийомів з позицій когнітивістики є вельми актуальним. За авторитетною думкою Дж. Лакоффа та М. Джонсона, людське мислення є за своєю сутністю фігуральним, а функціонування мови відповідає метафоричним принципам [4, с. 46–48].

У ракурсі сучасних поглядів на природу метафори та поширення теорій про метафоричність когнітивних процесів відбулося зміщення акцентів від «метафори – взаємодії слів» до розгляду її на концептуальному рівні, коли до уваги беруться досвід реципієнта та його знання контексту, релевантні для розуміння метафори [3, с. 157]. У поданій статті ми розглядаємо стилістичні фігури як засоби розумової діяльності та форми концептуалізації навколишньої дійсності, які використовуються у публіцистичному дискурсі у функції стилістичної метафори.

Особлива наукова увага до дослідження когнітивного аспекту метафори із невизначено-кількісною семантикою була приділена К. О. Бурдюговою. Учена доводить, що квантитативна метафора є концептуальним феноменом, коли відбувається перенесення концептуалізації когнітивного образу на безпосередньо спостережуваний. У результаті, останній також концептуалізується та додається у загальну концептуальну систему певної лінгвокультури [1, с. 44].

Таким чином, метафоричному перенесенню підлягає не ізольований образ предмета, а цілісна концептуальна структура, оточена когнітивним контекстом та яка активізується у свідомості носія мови, наприклад: *Media coverage of other events that are causing more harm in the world should not be neglected at the expense of media marathons discussing the cruelties of terrorists* (The Guardian, 2015, August 01). Автор використовує ВНК *media marathons* у метафоричній функції:

образ одного фрагменту дійсності (марафонський біг) переноситься ним на інший (медіа-дискусії стосовно тероризму), забезпечуючи його концептуалізацію у когніції реципієнта завдяки аналогії до існуючої системи понять. Тим не менш, розуміння тексту та повноцінне трактування наведеної ВНК у новому контексті неодмінно вимагає від адресата додаткових знань стосовно особливостей згаданого виду спорту, відомого своєю тривалістю та виснажливістю, без якісно корисних прискорень.

У ході роботи над емпіричним матеріалом було відзначено, що найпродуктивнішою сферою-джерелом «вихідних значень» для вторинного моделювання кількісних метафор є семантичний домен «Природні феномени»: розмірність об'єктів природи стають основою для процесу суб'єктивної оцінки та формування квантитативних значень слів – номінацій невизначеної кількості.

Опрацьовані фрагменти англomовного публіцистичного дискурсу показали, що найбільш конвенційний ряд образів кількісної метафори заповнений назвами водних та повітряних об'єктів та явищ. Поширеність цього виду метафоричного моделювання квантитативів пояснюється співвіднесенням кількісних параметрів відомих усім явищ із власне самими явищами.

Досвід людини стосовно розмірності водних просторів обумовлює існування та постійне поповнення значного кластеру вторинних номінацій кількості метафоричної природи: *A British diver has captured shocking images of himself swimming through a sea of plastic rubbish off the coast of the Indonesian tourist resort of Bali* (The Guardian, 2018, March 06); *As I looked around me, I realised I was standing in an ocean of black* (The Guardian, 2018, February 20); *A river of rubbish: the ugly secret threatening China's most beautiful city* (The Guardian, 2017, March 24); *The truth is we're getting illegals in this country, drugs are flowing over that border and we need to slam it closed* (The Guardian, 2015, July 05); *And this general climate of confusion is contributing to a «vast decrease» in the pool of workers looking for employment on the nation's racetracks, says Velie* (The Guardian, 2018, February 28).

Вибірковий аналіз квантитативних метафор у газетних статтях продемонстрував, що невизначена кількість також часто асоціюється із частинами водних об'єктів, наприклад: *The three attacks in Westminster, Manchester, and now London Bridge have claimed 33 lives in total, and constitute the worst wave of atrocities to hit the UK since the London suicide bombings on 7 July 2005* (The Guardian, 2017, June 03); *Footage of relatives collapsing to the pavement as uniformed navy servicemen embraced each other was broadcast on live television, sending shockwaves across Argentina* (The Guardian, 2017, November 23); *Texas primary: Democrats see rare surge of enthusiasm in early voting. The largest counties have returned almost 10,000 more votes than for Republicans, but it is not clear the surge can turn into election wins. As Texas's political parties choose their nominees for the November midterm elections, Democrats are seeing a rare surge of enthusiasm in a state long dominated by Republicans* (The Guardian, 2018, February 28).

На відміну від «специфічних» квантитативних метафор (наприклад, вищенаведений приклад із *media marathons*), використання знайомих образів, як-от повітряних мас, видається авторам медіа-текстів вдалим, оскільки тлумачення метафор на їх основі не вимагає особливих знань та ефективно сприяє реалізації прагматики, закладеної у повідомлення: *Nobody, probably, is more surprised than Saudi Arabian Crown Prince Abdullah about the gust*

of enthusiasm that has greeted his highly tentative land-for-peace proposal for settling the Arab-Israeli conflict (The Guardian, 2002, February 28); *Lift this cloud of secrecy* (The Guardian, 2009, February 28); *There was a flurry of activity in and around Salisbury on Monday afternoon* (The Guardian, 2018, March 12); *A fetid cloud of acrimony hangs over Labour – this is the end* (The Guardian, 2016, July 15); *Jennifer Lawrence and Meryl Streep blast Harvey Weinstein for use of statements in lawsuit* (The Guardian, 2018, February 23).

Таким чином, вторинним номінаціям кількості властиве виконання стилістичної функції, яка найчастіше реалізується у застосуванні прийому метафоричного переносення. Використання лексем поза прямої референції у складі стилістичної метафори із кількісною семантикою дозволяє мовцю сформулювати нові образи та концепти за допомогою тих, які вже виникли у ході пізнання навколишньої дійсності реципієнтом.

Завдяки здатності квантитативних метафор до одночасної вербалізації кількісних та якісних характеристик реферованих об'єктів, вони вдало відповідають вимогам публіцистичного дискурсу до підбору мовних засобів вираження тексту та реалізації його прагматики. У світлі майбутніх досліджень вважаємо за необхідне продовжити дослідження вторинних номінацій кількості з метою подальшого опису їхніх лінгвокогнітивних та прагмастилістичних особливостей у межах публіцистичного дискурсу.

Список використаної літератури

1. Бордюгова К. А. Выражение значения неопределенного множества посредством метафоризации предметных имен (на материале английского, французского и русского языков) : дис. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.20 / Ксения Александровна Бордюгова ; Московский городской педагогический университет. – Москва, 2018. – 160 с. ; Boryugova K. A. Vyrazhenie znacheniya neopredelenogo mnozhestva posredstvom metaforizatsii predmetnykh imen (na materiale angliyskogo, frantsuzskogo i russkogo yazykov) : dis. ... kand. filol. nauk : spets. 10.02.20 / Kseniya Aleksandrovna Boryugova ; Moskovskiy gorodskoy pedagogicheskiy universitet. – Moskva, 2018. – 160 s.

2. Дённингхауз С. Море людей и пропасть цветов. Метафоры неопределенного количества / С. Дённингхауз // Количественность и градуальность / ред. А. Киклевич. – Мюнхен : Sagner, 2001. – С. 61–75 ; Döninghaus S. More lyudey i propast tsvetov. Metafory neopredelennoho kolichestva / S. Donningkhauz // Kolichestvennost i gradualnost / Red. A. Kiklevich. – Myunkhen : Sagner, 2001. – S. 61–75.

3. Єнікєєва С. М. Алюзивні антропоніми в англomовному публіцистичному дискурсі : лінгвокогнітивний та прагмастилістичний аспекти : моногр. / С. М. Єнікєєва, Е. А. Ісмаїлова. – Запоріжжя : Просвіта, 2014. – 207 с. ; Yenikieieva S. M. Aliuzyvni antroponimy v anhlomovnomu publitsystychnomu dyskursi : linhvokohnityvnyi ta prahmastylistychnyi aspekty : monohr. / S. M. Yenikieieva, E. A. Ismailova. – Zaporizhzhia : Prosvita, 2014. – 207 s.

4. Лакофф Дж. Метафоры, которыми мы живем / Дж. Лакофф, М. Джонсон ; пер. с англ. А. Н. Баранова, А. В. Морозовой ; под. ред. и с предисл. А. Н. Баранова. – Москва : Едиториал УРСС, 2004. – 256 с. ; Lakoff Dzh. Metafory, kotorymi my zhivem / Dzh. Lakoff, M. Dzhonson ; per. s angl. A. N. Baranova, A. V. Morozovoy ; pod. red. i s predisl. A. N. Baranova. – Moskva : Yeditorial URSS, 2004. – 256 s.

5. Швачко С. О. Екстеріоризація пізнавального процесу / С. О. Швачко // Засоби квантифікації: лінгвокогнітивні аспекти: моногр. / за ред. проф. С. О. Швачко. – Суми: Вид-во СумДУ, 2007. – С. 14–21; Shvachko S. O. Eksterioryzatsiia piznavalnoho protsesu / S. O. Shvachko // Zasoby kvantyfikatsii: lnhvokohnityvni aspekty: monohr. / za red. prof. S. O. Shvachko. – Sumy: Vyd-vo SumDU, 2007. – S. 14–21.

Стаття надійшла до редакції 04.05.2018.

A. Zinchenko

SECONDARY NOMINATIONS OF QUANTITY IN ENGLISH JOURNALISTIC DISCOURSE: PRAGMATIC AND STYLISTIC ASPECTS

The article explores cognitive features of the secondary nominations of quantity functioning as stylistic metaphors in texts of the journalistic discourse. Human learning of the material world is marked by allocation of its facts and objects quantitative characteristics. Therefore, the verbalizers of the category of quantity outcome as a linguistic product of its comprehension by people.

It should be noted that in the process of communication, the linguistic cognition goes beyond the limits of the system, interpreting the quantitative properties of real objects through the instruments of metaphorical derivation. Being able to express both quantitative and qualitative characteristics, thus, allows secondary quantitatives to fulfil emotional, expressive and axiological functions.

The author emphasizes, that modern studies in cognitive linguistics consider the figures of speech as the product of thinking and conceptualization. Regarding that view, the article investigates the stylistic function specifics of quantity secondary nominations in the journalistic discourse.

It is stated that metaphors transfer one image of the object onto another, allowing its conceptualization by analogy with the existing system of notions, already possessed by the recipient. As the result, a new image with quantitative characteristics is also conceptualized and added to the general lingvocultural conceptual system.

The article reveals the investigation of the most productive sources for modelling quantity secondary nominations of the metaphorical nature. As the empirical data show, the most resourceful concepts are those, connected to «Nature Phenomena» cluster. The author outlined the following efficient nominations: water phenomena and its parts, air phenomena. It is explained that the popularity of namely those concepts lies in correlation between objects themselves and their quantitative characteristics. Moreover, all of the nature phenomena are familiar to recipients, what facilitates the process of recognizing and decoding the pragmatic message.

The author of the article emphasizes that the unique features of journalistic discourse (necessity of forming an information flow and expressing an actual opinion within the newspaper article) form rigid requirements for the selection of instruments making the text more evocative. It is concluded, that quantitative metaphors due to their connection with the basic lingvocultural concepts and functional upload, are effective means of realization the main message of the newspaper article.

Key words: *secondary nomination of quantity, quantitative metaphor, stylistic metaphor, linguistic and cognitive aspects, pragmatics, journalistic discourse.*